

CAT

(bk. ZUTLAR).

CAUSSIN de PERCEVAL,
Armand Pierre

(ö. 1871)

Fransız şarkiyatçısı.

13 Ocak 1795'te Paris'te doğdu. Müsteşrik olan babası Jean Jacques Antoine Caussin de Perceval'in tesirinde kalarak Doğu dillerine yakın ilgi duydu. 1817'de Türkiye'ye geldi. Bir müddet sonra Lübnan'a gitti ve orada üç yıl kaldı. Arap ülkelerindeki Fransız sefaret ve konsolosluklarında tercüman olarak çalıştı. Dönüşünde Paris'teki Ecole des Langues Orientales Vivantes'a halk Arapça'sı hocası tayin edildi (1822). 1833'te Collège de France'ta Arap dili ve edebiyatı profesörü olarak görev aldı. 15 Ocak 1871'de Paris'te öldü.

Eserleri. 1. *Grammaire Arabe vulgaire*. Cezayir, Mısır ve Suriye'de konuşulan Arapça'nın grameri hakkındaki bu eser 1824'te Paris'te yayımlanmış, daha sonra çeşitli baskıları yapılmıştır. 2. *Dictionnaire Français-Arabe*. Ellious Bocthor'un aynı adı taşıyan Fransızca - Arapça sözlüğünü gözden geçirerek ve bazı ilâvelerle iki cilt halinde yeniden yayımlamıştır (Paris 1828-1829). 3. *Essai sur l'histoire des Arabes avant l'Islamisme, pendant l'époque de Mahomet et Jusqu'à la réduction de toutes les tribus sous la loi musulmane*. Klasik İslâm tarihi kaynaklarından faydalanarak İslâm öncesi Arap tarihini, hicretten itibaren kronolojik bir sırayla Asr-ı saâdet'i, Arap kabilelerinin İslâm hâkimiyeti altına alınmasını, Hz. Ebû Bekir ve 18 (639) yılına kadar Hz. Ömer devirlerini anlattığı bu eser Caussin de Perceval'in en önemli eseridir. Bu sahada yazılmış kitaplar arasında seçkin bir yeri olan *Essai sur*

l'histoire des Arabes... Paris'te üç cilt halinde neşredilmiştir (1847-1849).

Caussin'in önemli makalelerinden bazıları da şunlardır: "Mémoire sur le calendrier arabe avant l'Islamisme", *JA*, seri IV, I (1843), s. 342-379; "Notice sur les trois poètes arabes, Akhtal, Farzad et Djerir", *JA*, seri II, XIII (1844), s. 507-552.

BİBLİYOGRAFYA:

D. G. Pfannmüller, *Handbuch der Islam-Literatur*, Berlin-Leipzig 1923, s. 91, 96, 178-179; J. Fück, *Die Arabischen Studien in Europa*, Leipzig 1955, s. 148, 151, 224; Necib el-Akiki, *el-Müsteşrikün*, Kahire 1980, s. 177-178; Bedevî, *Meusu'atü'l-müsteşrikin*, s. 341-342; W. H. Behn, *Index Islamicus (1665-1905)*, Millersville 1989, s. 219, 239, 725; Cl. Huart, "ed-Dürüsül-'Arabiyye fi Fransa" (trc. Abdullah Bek), *MMAdm.*, V/4 (1925), s. 161-162; *TA*, X, 9; *ML*, II, 818; *Gr.E*, IX, 913.

ABDÜLKERİM ÖZAYDIN

CAVA

Güneydoğu Asya'da
Endonezya'ya bağlı Sunda
takımadalarından biri.

Cava (Java) Endonezya'nın yüzölçümü bakımından dördüncü, nüfus bakımından en kalabalık, siyasî bakımdan en önemli ve iktisaden en gelişmiş adası olup devlet merkezi Cakarta da (Jakarta) burada bulunmaktadır. Yüzölçümü 126.100 km² (hemen hemen bitişik olan Madura adası ile birlikte 132.187 km²), nüfusu 1985 sayımına göre 99.852.812'dir (1990 tah. 110 milyon). İdarî bakımdan Batı, Orta ve Doğu Cava eyaletleriyle birer eyalet olarak kabul edilen Cakarta Raya ve Cokyakarta özel bölgelerine ayrılmıştır.

Şelf alanının derinliği 60 metreyi geçmeyen Cava deniziyle Hint Okyanusu'nun en derin çukurlarından biri olan Cava çukurunun (7450 m.) arasındaki volkanik adalar yayının orta kesiminde yer alır ve aynı ada yayının batı uzantısındaki Sumatra'dan ortasında ünlü Krakatau volkanının bulunduğu Sunda Boğazı (Selat

Sunda), doğudaki Bali adasından Bali Boğazı (Selat Bali) ve Madura adasından ise dar Madura Boğazı'yla (Selat Madura) ayrılır. Ortalama eni 180 km. (bazı yerlerde 100 km. kadar), boyu yaklaşık 1000 km. olan bir dikdörtgen şeklindeki ada Büyük Okyanus'u kuşatan volkanik kuşağa dahildir. Cava'da yüzey şekilleri bakımından doğu-batı doğrultusunda şeritler halinde uzanan birbirinden farklı üç bölge ayırt edilir. Bunlar kuzeyde genellikle bataklık bir kıyı ile sınırlanan alüvyal ovalar ve tepelikler; ortada kıvrımlı tersiyer tortulları üzerine yerleşmiş, çevreleri verimli topraklarla kaplı fakat patlamaları zaman zaman can ve mal kaybına yol açan genç volkanlar dizisi (en yüksekleri Doğu Cava'daki Gunung Semeru, 3676 m.); Pliyosen kıvrımları ile şekillenmiş ve yükselmiş Neojen oluşuklarından meydana gelip adanın hemen güneyindeki derin okyanus çukuruna düz ve dik bir kıyı ile inen 1000-2000 m. yüksekliğindeki platolarla dağlar bölgesidir.

Cava genelde, kuzeybatı musonunun hâkim olduğu yağmur mevsimi ekimden mayısa kadar süren ve ortalama sıcaklığı 26-28° C arasında olan sıcak (Cakarta'da ocak ortalaması 26° C, ekim ortalaması 28° C) ve bol yağışlı (yıllık yağış 1500-4000 mm. arasında) bir ekvatorial muson ikliminin etkisindedir. Bununla beraber adada özellikle yağış bakımından bazı bölgesel farklar görülür; doğuya gidildikçe yağışlar azalır ve kurak mevsim (güneydoğu musonu zamanı) uzar. Bu sıcak ve nemli iklim şartları, adanın büyük kısmını kaplayan ormanların çok zengin flora ve faunası üzerinde de etkilidir.

Cava tarih öncesi çağlardan beri meskûn olan bir adadır (en eski Hominide fosillerinden yaklaşık 2 milyon yıl öncesine ait Pithecanthropus erectus 1891'de burada bulunmuştur). Ülke yüzölçümünün ancak % 7'si kadar bir toprağa sahip olduğu halde nüfusun yaklaşık % 60'ı burada yaşar ve ortalama nüfus yoğunluğu da 800/km² civarındadır. Etnik bakımdan halkın en büyük kısmını Cavallılar oluşturur; ikinci büyük grup adaya çok eski yıllardan beri göçmen olarak gelen Çinliler'dir. Endonezya'nın en büyük şehirleri de bu adada olup başlıcaları kuzey kıyılarındaki Cakarta (1986'da 7.6 milyon nüfus), Surabaya (2.3 milyon) ve Semarang (1.3 milyon) limanları ile adanın batı kesimindeki Bandung'dur (1.6 milyon). XVIII. yüzyılda toplam 4 milyon kadar insanın yaşadığı Cava'nın nü-

Cava

fusu özellikle son yüzyılda büyük bir hızla artarak 100 milyonu aşmıştır. Her yıl yaklaşık 1.8 milyon kişiyi bulan bu hızlı nüfus artışı karşısında geçim kaynaklarının giderek yetersiz kalması sebebiyle ortaya çeşitli problemler çıkmakta ve yüz binlerce Cavalı'yı öteki adalara nakletmek suretiyle bunların haline çalışılmaktadır.

Ada halkının % 90'dan çoğu Sünnî müslüman olup Şâfiî mezhebine mensupturlar. İslâmiyet Cava'ya özellikle XV. yüzyılın başlarında Çin, Gucerât, Malezya, Sumatra ve Basra körfezi kıyılarından gelen müslüman tâcirler tarafından yayılmış ve kısa bir süre içinde bütün adada barış içinde ve gönül rızası ile benimsenmiştir. Bu dönem öncesinde ada IV ve V. yüzyıllardan başlayarak uzun bir süre boyunca Hinduizm'in ve Budizm'in etkisi altında kalmıştır. Hint medeniyetinin derin izleri eski yapılarda, çeşitli sanat eserlerinde ve hâlâ yaşayan bazı geleneklerle törenlerde açıkça görülmektedir. Cava'nın batısı XII. yüzyıl ile XIII. yüzyılın başları arasında, bölgedeki deniz yollarını denetleyen Srivijaya Devleti'nin, doğusu ise Kediri Devleti'nin sınırları içine girdi. XIII. yüzyıl sonlarından XV. yüzyıl sonlarına kadar adanın tamamı, bugünkü Endonezya'yı oluşturan adalardan birçoğunun ve bunların kıyılarındaki limanları birbirine bağlayan deniz ticaret yollarının üzerinde hâkimiyet kuran (bu sebeple de günümüzde Endonezya milliyetçiliğinin dayandığı "çeşitlilikte birlik" ilkesinin mâzideki ilham kaynağını oluşturan) Macapahit İmparatorluğu'nun ana toprakları oldu.

1511'de Portekizliler'in adaya ayak basması ile Cava tarihinde yeni bir dönem başladı. Küçük prenslikler ve sultanlıklar istilâcılara direnemeyip yıkıldılar; adanın kuzeyindeki Bentem ve De-

mak sultanlıkları ise onlarla bazı ticaret anlaşmaları yaparak bir süre daha bağımsızlıklarını koruyabildiler. Bu kısmî sömürgeleşme dönemini, 1595'te Hollandalılar'ın adaya çıkması ile başlayan ve Endonezya Devleti'nin kuruluşuna kadar yaklaşık 350 yıl süren çok katı bir sömürü dönemi takip etti. Hollandalılar bu sömürüyü yönetmek üzere 1600'de Vereenigde Oostindische Compagnie'yi kurdular; 1619'da Bentem sultanının Portekizliler'e karşı kazandığı bir zafe-rin anısına inşa ettiği Cakarta Kalesi'ni yıkarak harabesi üzerine Batavia adını verdikleri bugünkü Cakarta'nın çekirdeğini oluşturan şehrin temellerini attılar (bk. CAKARTA) ve 1816-1830 yılları arasında da adanın diğer kısımlarını hâkimiyetleri altına aldılar. 1942-1945 yıllarında komşu adalarla birlikte Japon işgalinde kalan Cava 17 Ağustos 1945'te Sukarno'nun ilân ettiği bağımsız cumhuriyete bağlandı. Fakat II. Dünya Savaşı'nın sonunda İngilizler'le Hollandalılar Cava'nın bazı önemli şehirlerini işgal ettiler. Hollandalılar 1948'de adanın batı ve doğu bölgelerinde iki ayrı özerk devlet kurdular. Daha sonra Hollanda hükümetiyle yeni Endonezya Cumhuriyeti hükümeti arasında yapılan görüşmelerde Endonezya adaları tam olarak bağımsızlık kazandılar (27 Aralık 1949). Aynı tarihte federal sisteme bağlı bir de bağımsız Endonezya Birleşik Devletleri Cumhuriyeti kuruldu. Endonezyalılar Hollanda'nın baskısı altında kurulan bu devleti 17 Ağustos 1950'de tekrar üniter bir cumhuriyete dönüştürdüler ve Cava adasının tamamı da bu cumhuriyete bağlandı.

Önemli bir tarım ülkesi olan Cava pirinç, kauçuk, çay, şeker kamışı, manyok, tütün ve çeşitli baharat üretmekte, aynı zamanda petrol, doğal gaz, demir,

manganez, bakır ve boksit gibi bazı zengin yer altı kaynaklarına da sahip bulunmaktadır. Ayrıca ormanlarından kıymetli keresteleri elde edilir.

BİBLİYOGRAFYA :

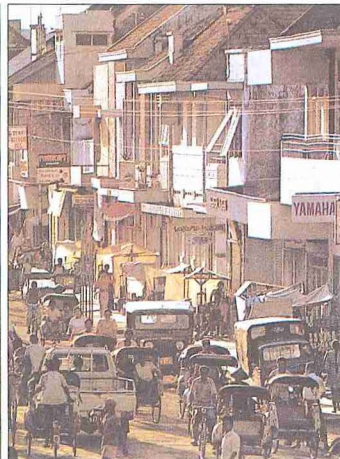
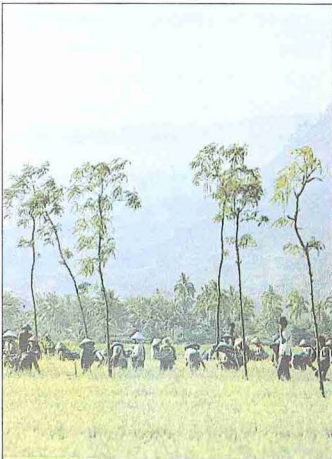
R. W. Van Bemmelen, *The Geology of Indonesia*, Lahey 1949; C. A. Fisher, *South East Asia*, London 1965; L. E. Williams, *South-East Asia: A History*, New York 1976; M. C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia*, London 1981, s. 7, 14-15, 66-77; Augusta de Wit, *Java: Facts and Fancies*, Singapore 1985; "The Islamisation of Java", *St.I*, IV (1955), s. 111-142; "Java", *EUJn*, X, 530-533; "Cava", *Büyük Larousse*, İstanbul 1986, IV, 2224-2227.

SIRRI ERİNÇ

Cava'da İslâmiyet. İslâmiyet'in Cava adasına ne zaman geldiği kesin olarak tesbit edilememekte, ancak barış yoluyla ve irşadlar neticesinde meydana gelen toplu ihtidalarla yaygınlaştığı bilinmektedir. Eski Cava mezarları üzerinde yapılan bir inceleme sırasında bulunan XII. yüzyıla ait bir müslüman kadın mezarı burada bir müslümanın yaşadığını göstermekte ise de bu dönemde Cavalılar arasında İslâmiyet'i kabul edenlerin bulunup bulunmadığı henüz tam olarak tesbit edilmiş değildir. Cava halkının İslâmiyet'le bilinen ilk teması XV. yüzyılın başlarında, Hindistan-Uzakdoğu ticarî münasebetleri vesilesiyle Hindistan'ın Gucerât taraflarından gelen müslüman tüccarların gayretleri sonucu gerçekleşmiştir. İhtida hareketleri önceleri sadece liman şehirlerinde başlamış, kısa sürede içerilere doğru yayılmıştır. Bu süratli İslâmlaşmada tasavvufî cereyanların etkileri görülmekle birlikte adaya gelen müslüman tüccarların yerli kadınlarla evlendiklerini ve bu şekilde kurulan çok sayıda müslüman ailenin bölgenin hızlı İslâmlaşmasında önemli rol oynadığını unutmamak gerekir.

İslâmiyet XV. yüzyıl başlarında Cava'da yayılmaya başladığı zaman adada Hindü-Budist bir devlet olan Macapahitler (1300-1525) hüküm sürüyordu. Gucerât'tan gelen tüccarlar, ülkede yüksek tabakayı oluşturan Hindü kültürünü benimsemiş idareci sınıfla temas kurmuş ve onları İslâm'a kazandırmışlardır. Bu İslâmî çalışmalar, bir rivayete göre halk arasında Velî Sanga diye bilinen dokuz velînin ortak faaliyetleri sonucunda gerçekleşmiştir. Sunan (Susuhunan) şeref unvanıyla anılan bu ilk İslâm davetçilerinin adları şöyledir: Sunan Mâlik İbrâhim (ö. 1419, Mevlânâ Mağribî olarak da bilinir), Sunan Ngampel (ö. 1470, Raden

Cava'da ziraatla uğraşan çiftçiler ve Orta Cava'da Surakarta şehrinde bir görünüş